

CÂTEVA CONCLUZII

Boierimea, ca structură socială distinctă, necesita un studiu special în momentul actual al evoluției istoriografiei românești, cu atât mai mult cu cât a fost forța conducătoare a societății timp de mai bine de cinci secole, dacă ne bazăm numai pe sursele documentare scrise. Ea s-a manifestat sub toate aspectele vieții sociale, politice, culturale și a fost cea care a constituit elementul palpabil al continuității statale românești. Evoluția mării boierimi este cu atât mai interesantă cu cât a pornit ca o structură real apropiată de cea din restul Europei, cu trăsături cavalierești și apoi senioriale, până la sfârșitul secolului al XV-lea și s-a transformat într-o clasă socială nobiliară, la începutul secolului al XVI-lea, pentru a deveni o aristocrație de dregătorii, sub suzeranitatea otomană din a doua jumătate a aceluiași secol.

Marea boierime a fost o structură nobilă care îndeplinea toate criteriile cerute de statutul nobiliar: intern, avea o ascendență sigură pe care putea să o demonstreze pe mai multe generații, descindea din mari stăpânitori de moșii lucrate, cu mână de lucru servilă, stabilea relații de rudenie numai într-un cerc de familii cu aceeași origine, iar extern, participa la conducerea politică și administrativă a țării alături de domn.

A fost cea mai serioasă susținătoare a vieții culturale a țării, prin ceea ce însemna atunci cultură, cultura religioasă.

Prin poziția ei economică și socială s-a izolat de celelalte pături sociale, de restul populației, prin toate formele sale de manifestare, de la viața politică la cea religioasă, prin preocupările vieții zilnice, prin aspectul îmbrăcăminte și locuinței.

Marea boierime a cunoscut începuturile unei ordonări piramidale ilustrate prin folosirea titlului de *jupan* care poate fi asimilat cu cel de *comite* și pe cel de *vlastelin* care desemna și grupa categoria cea mai înaltă a sa. Primul, atribui pe viață și era un drept care se moșteneau, i-a indicat numai pe cei care aveau o ascendență asigurată din secolul al XV-lea, iar despre cel de al doilea se poate spune că, inițial, a fost atribuit viager numai primului dregător al țării, banului, cu sensul de principe, apoi primilor trei dregători ai Țării Românești. Numai evoluția relațiilor cu Imperiul otoman suzeran, de la mijlocul secolului al XVI-lea, a modificat traiectoria progresivă a acestor titluri, prin deprecierea și golirea de conținut a acestor titluri. Ele rămân să desemneze numai pe cei mai apreciați boieri ai domniei.

De la mijlocul secolului al XVI-lea traiectoria urmată de marea boierime, cu toate eforturile ei de a se apropia de condițiile celei din restul Europei, a fost diferită și oarecum singulară: aflată sub suzeranitate otomană a trebuit să asimileze condiția ei nobiliară și pentru a îndeplini obligațiile față de Poartă, să creeze un sistem extern de cooperare cu aceasta. Astfel s-a transformat dintr-o structură nobiliară, care îndeplinea numai îndatoriri politice, într-una aristocratică care îi adăuga și implicare economico-comercială. În aceste condiții ea și-a înghețat o parte a disponibilităților, devenind o societate supusă numai tradiției.

Ea a rămas grupată, după un sistem vechi, în clanuri, ale căror interese au orientat întreaga politică a țării. Acest sistem învechit, pentru restul Europei, a constituit la noi tradiția prin care a încercat să se conserve și să reziste presiunilor externe. Tradiția a fost cea care a menținut marea boierime la conducerea țării.

În primele trei capitole am încercat să prezint transformarea internă a marii boierime aflată sub presiunea Porții otomane, iar în următoarele trei să o prezint ca pe o structură distinctă de restul populației țării.

Am încercat să schițez și o *arhondologie* a marii boierimi, dar m-am izbit de lipsa izvoarelor necesare. Sigur că genealogiile marilor familii mi-au ajutat ca să prezint mai ales păstrarea sângelui nobil al acestora, înrudirilor și de aici a clanurilor care s-au format, dar în lipsa informațiilor necesare nu am reușit să stabilesc cu mai multă exactitate acțiunile la care au participat prin diverse acte politice.

